Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 28ης Οκτωβρίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2006/126/ΕΚ – Άρθρο 2, παράγραφος 1, και άρθρο 11, παράγραφος 4 – Άδεια οδήγησης – Αμοιβαία αναγνώριση – Έκταση της υποχρέωσης αναγνώρισης – Ανταλλαγείσα άδεια οδήγησης – Ανταλλαγή που πραγματοποιήθηκε σε χρονικό σημείο κατά το οποίο το κράτος μέλος έκδοσης είχε αφαιρέσει το δικαίωμα οδήγησης – Απάτη – Μη αναγνώριση της κτηθείσας με την ανταλλαγή άδειας»

Στην υπόθεση C-112/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Aachen (διοικητικό πρωτοδικείο Άαχεν, Γερμανία) με απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Φεβρουαρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Marvin M.

κατά

Kreis Heinsberg,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász (εισηγητή) και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο Marvin M., εκπροσωπούμενος από τον H. D. Gebauer, Rechtsanwalt,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον W. Mölls και την N. Yerrell,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, και του άρθρου 11, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2006/126/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για την άδεια οδήγησης (ΕΕ 2006, L 403, σ. 18).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Marvin M. και της Kreis Heinsberg (Περιφέρειας Heinsberg, Γερμανία), σχετικά με την απόφαση της εν λόγω περιφέρειας να μην αναγνωρίσει την άδεια οδήγησης την οποία χορήγησαν στον M. M. οι ολλανδικές αρχές.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 8 της οδηγίας 2006/126 έχουν ως εξής:

«(2) Οι κανόνες σχετικά με την άδεια οδήγησης αποτελούν απαραίτητο στοιχείο της κοινής πολιτικής μεταφορών, συμβάλλουν στην βελτίωση της ασφάλειας της οδικής κυκλοφορίας και διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων που εγκαθίστανται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο που χορήγησε την άδεια. Λόγω της σημασίας των ατομικών μέσων μεταφοράς, η κατοχή άδειας οδήγησης που αναγνωρίζεται νόμιμα από το κράτος υποδοχής προωθεί την ελεύθερη κυκλοφορία [και την ελευθερία εγκατάστασης] των προσώπων. […]

[…]

(8) Για λόγους οδικής ασφάλειας, θα πρέπει να καθορισθούν οι ελάχιστες απαιτήσεις για την έκδοση άδειας οδήγησης. Θα πρέπει να εναρμονισθούν οι κανόνες οι σχετικοί με τις εξετάσεις στις οποίες πρέπει να υποβάλλονται οι οδηγοί [και με τη χορήγηση της άδειας]. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να προσδιορισθούν οι γνώσεις, τα προσόντα και η συμπεριφορά που συνδέονται με την οδήγηση μηχανοκίνητων οχημάτων, επίσης δε να καταρτισθούν οι εξετάσεις οδήγησης με βάση τις έννοιες αυτές και να επανακαθορισθούν οι ελάχιστες απαιτήσεις σωματικής και διανοητικής ικανότητας κατά την οδήγηση των οχημάτων αυτών.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις εθνικές άδειες οδήγησης που βασίζονται στο κοινοτικό υπόδειγμα του Παραρτήματος Ι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Το διακριτικό σήμα του εκδώσαντος την άδεια κράτους μέλους τίθεται εντός του εμβλήματος που απεικονίζεται στη σελίδα 1 του κοινοτικού υποδείγματος άδειας οδήγησης.»

5 Το άρθρο 2 της ίδιας οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Αμοιβαία αναγνώριση», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν αμοιβαία τις άδειες οδήγησης που εκδίδουν.»

6 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126 ορίζει τις προϋποθέσεις χορήγησης της άδειας οδήγησης που συνδέονται με την ικανότητα οδήγησης και τη διαμονή του υποψηφίου στην επικράτεια του κράτους μέλους που χορηγεί την άδεια οδήγησης.

7 Το άρθρο 11 της οδηγίας 2006/126 έχει ως εξής:

«1. Σε περίπτωση που ο κάτοχος άδειας οδηγήσεως, της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει και η οποία έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος, έχει πλέον την κανονική του διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί να ζητήσει την ανταλλαγή της άδειάς του με νέα ισοδύναμη. Το κράτος μέλος που ανταλλάσσει την άδεια ελέγχει την κατηγορία για την οποία όντως ισχύει η υποβαλλόμενη άδεια.

2. Με την επιφύλαξη της αρχής της εδαφικότητας όσον αφορά την ισχύ των ποινικών και αστυνομικών διατάξεών του, το κράτος μέλος κανονικής διαμονής μπορεί να εφαρμόσει στον κάτοχο άδειας οδήγησης η οποία έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, τις εθνικές του διατάξεις όσον αφορά τον περιορισμό, την αναστολή, την αφαίρεση ή την ακύρωση του δικαιώματος οδήγησης και, ενδεχομένως, να προβεί, για τους σκοπούς αυτούς, σε ανταλλαγή της άδειας αυτής.

3. Το κράτος μέλος που ανταλλάσσει την άδεια αποστέλλει την παλαιά άδεια στις αρχές του κράτους μέλους που την έχει εκδώσει, παρέχοντας τις δέουσες διευκρινίσεις.

4. [Ένα κράτος μέλος αρνείται να χορηγήσει άδεια οδήγησης σε υποψήφιο του οποίου η άδεια οδήγησης υπόκειται σε περιορισμούς, έχει ανασταλεί ή αφαιρεθεί σε άλλο κράτος μέλος.

Ένα κράτος μέλος αρνείται να αναγνωρίσει την ισχύ οιασδήποτε άδειας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος σε πρόσωπο του οποίου η άδεια οδηγήσεως υπόκειται σε περιορισμούς, έχει ανασταλεί ή αφαιρεθεί εντός του πρώτου αυτού κράτους μέλους].

[…]»

8 Το άρθρο 15 της οδηγίας 2006/126, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης, προέβλεπε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αλληλοβοηθούνται στην εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και ανταλλάσσουν πληροφορίες για τις άδειες που χορηγούν, ανταλλάσσουν, αντικαθιστούν, ανανεώνουν ή αφαιρούν. Χρησιμοποιούν το ενωσιακό δίκτυο αδειών οδήγησης που δημιουργείται για τον σκοπό αυτόν […]».

Το γερμανικό δίκαιο

9 Το άρθρο 29, παράγραφος 1, της Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (κανονιστικής αποφάσεως για την πρόσβαση στην οδική κυκλοφορία), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, προέβλεπε τα εξής:

«1. Οι κάτοχοι δικαιώματος οδήγησης κτηθέντος στην αλλοδαπή επιτρέπεται, εντός των ορίων του οικείου δικαιώματος, να οδηγούν μηχανοκίνητα οχήματα στη Γερμανία αν δεν έχουν κανονική διαμονή στη Γερμανία κατά το άρθρο 7.»

10 Το άρθρο 29, παράγραφος 3, του ως άνω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Το δικαίωμα της παραγράφου 1 δεν ισχύει για τους κατόχους αλλοδαπών δικαιωμάτων οδήγησης

[…]

3. των οποίων το δικαίωμα οδήγησης έχει αφαιρεθεί στη Γερμανία με προσωρινή ή τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή με άμεσα εκτελεστή ή καταστείσα απρόσβλητη απόφαση διοικητικής αρχής,

[…]

Στις περιπτώσεις της πρώτης περιόδου η αρμόδια αρχή δύναται να εκδώσει πράξη διαπιστωτική της απουσίας του εν λόγω δικαιώματος.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Στις 3 Ιουλίου 2008, οι γερμανικές αρχές χορήγησαν στον Μ. Μ. άδεια οδήγησης οχημάτων των κατηγοριών AM και B και, την 1η Ιουλίου 2015, άδεια κατηγορίας T.

12 Σε οδικό έλεγχο της 9ης Ιουνίου 2016 διαπιστώθηκε ότι ο Μ. Μ. οδηγούσε υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών. Στις 20 Σεπτεμβρίου 2016, ο Μ. Μ. ενημερώθηκε για την πρόθεση των αρμόδιων γερμανικών αρχών να του αφαιρέσουν το δικαίωμα οδήγησης.

13 Αφού δήλωσε στις εν λόγω αρχές, στις 29 Σεπτεμβρίου 2016, ότι είχε παύσει να κατοικεί στη Γερμανία, στις 13 Οκτωβρίου 2016 ο Μ. Μ. προέβη σε δήλωση κατοικίας στις Κάτω Χώρες, όπου και ζήτησε, την 1η Νοεμβρίου 2016, την ανταλλαγή της γερμανικής άδειας οδήγησης με ολλανδική άδεια οδήγησης.

14 Με απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2016, αμέσως εκτελεστή και κοινοποιηθείσα στον Μ. Μ. στις 12 Νοεμβρίου 2016, η Kreis Heinsberg (Περιφέρεια Heinsberg) προέβη σε ανάκληση του δικαιώματος οδήγησης του ενδιαφερομένου και τον διέταξε να επιστρέψει αμελλητί την άδεια οδήγησης.

15 Αφού διαπίστωσαν, στις 14 Νοεμβρίου 2016, την εγκυρότητα του δικαιώματος οδήγησης του Μ. Μ. βάσει των στοιχείων που περιλαμβάνονταν στη βάση δεδομένων του ενωσιακού δικτύου αδειών οδήγησης (RESPER), οι αρμόδιες για την ανταλλαγή των αδειών οδήγησης ολλανδικές αρχές χορήγησαν στις 17 Νοεμβρίου 2016 στον Μ. Μ. ολλανδική άδεια οδήγησης σε αντικατάσταση της γερμανικής άδειας οδήγησης. Η ανταλλαγή αυτή κοινοποιήθηκε στην Kreis Heinsberg (Περιφέρεια Heinsberg) με επιστολή της 5ης Δεκεμβρίου 2016, στην οποία είχε επισυναφθεί η γερμανική άδεια οδήγησης του Μ. Μ.

16 Έχοντας ενημερωθεί από την Kreis Heinsberg (Περιφέρεια Heinsberg) για την ανάκληση του γερμανικού δικαιώματος οδήγησης του Μ. Μ., οι ολλανδικές αρχές ειδοποίησαν, στις 4 Ιανουαρίου 2017, κατόπιν σχετικού ερωτήματος, ότι διατηρούσαν τη μεταγραφή της άδειας οδήγησης του Μ. Μ. για τον λόγο ότι, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης ανταλλαγής, η σχετική βάση δεδομένων δεν περιείχε καμία μνεία περί περιορισμού του δικαιώματος οδήγησης του ενδιαφερομένου.

17 Στις 17 Ιανουαρίου 2017, κατά τη διάρκεια οδικού ελέγχου στη Γερμανία, οι αστυνομικές αρχές διαπίστωσαν ότι ο Μ. Μ. δεν είχε έγκυρο δικαίωμα οδήγησης στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού.

18 Με απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2017, η Kreis Heinsberg (Περιφέρεια Heinsberg) διαπίστωσε ότι η άδεια οδήγησης την οποία είχε λάβει ο Μ. Μ. στις Κάτω Χώρες δεν του παρείχε δικαίωμα οδήγησης οχημάτων στη Γερμανία.

19 Ο Μ. Μ. προσέβαλε την εν λόγω απόφαση ενώπιον του Verwaltungsgericht Aachen (διοικητικού πρωτοδικείου Άαχεν, Γερμανία).

20 Το δικαστήριο αυτό εκτιμά ότι η αναγνώριση άδειας οδήγησης προερχόμενης από ανταλλαγή με την αρχική άδεια οδήγησης είναι υποχρεωτική για τις γερμανικές αρχές, όπως ακριβώς στην περίπτωση αναγνώρισης άδειας οδήγησης που έχει χορηγηθεί κατόπιν επιτυχούς υποβολής σε δοκιμασία ελέγχου των ικανοτήτων οδήγησης μηχανοκίνητων οχημάτων. Κλίνει όμως προς την άποψη ότι, λαμβανομένων υπόψη των σκοπών της ασφάλειας της οδικής κυκλοφορίας και της προστασίας της ζωής των χρηστών του οδικού δικτύου, το κράτος μέλος δύναται, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 4, της οδηγίας

2006/126, να αρνηθεί να αναγνωρίσει μια ανταλλαγείσα άδεια οδήγησης σε περίπτωση που η ανταλλαγή έχει χωρήσει μετά την ανάκληση του δικαιώματος οδήγησης από το κράτος μέλος έκδοσης της άδειας οδήγησης.

21 Για την περίπτωση που κριθεί ότι το άρθρο 11, παράγραφος 4, της οδηγίας 2006/126 δεν έχει εφαρμογή, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως επιτρέπεται παρέκκλιση από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης όταν το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου τίθεται το ζήτημα της αναγνώρισης μιας άδειας οδήγησης μπορεί να διαπιστώσει, βάσει αδιαμφισβήτητων στοιχείων, ότι το ουσιαστικό δικαίωμα οδήγησης είχε παύσει να υφίσταται κατά το χρονικό σημείο της ανταλλαγής της ως άνω άδειας οδήγησης.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Verwaltungsgericht Aachen (διοικητικό πρωτοδικείο Άαχεν) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας [2006/126] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ένα έγγραφο άδειας οδήγησης, περιλαμβανομένων των πιστοποιούμενων σε αυτό δικαιωμάτων οδήγησης, πρέπει αυστηρά να αναγνωρίζεται από τα κράτη μέλη ακόμη και όταν η χορήγησή του προκύπτει από ανταλλαγή εγγράφου άδειας οδήγησης κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας [2006/126];

2) Σε περίπτωση που στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση, μπορεί κράτος μέλος να αρνηθεί, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας [2006/126], την αναγνώριση του ανταλλαγέντος εγγράφου άδειας οδήγησης όταν το κράτος έκδοσης πραγματοποίησε την ανταλλαγή σε χρονικό σημείο κατά το οποίο το κράτος μέλος από το οποίο πηγάζει το ουσιαστικό δικαίωμα οδήγησης είχε αφαιρέσει το εν λόγω δικαίωμα;

3) Σε περίπτωση που στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση και υφίσταται υποχρέωση αναγνώρισης, μπορεί κράτος μέλος να αρνηθεί πάντως την αναγνώριση του ανταλλαγέντος εγγράφου άδειας οδήγησης όταν το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου τίθεται ζήτημα αναγνώρισης του εν λόγω εγγράφου μπορεί να διαπιστώσει, βάσει "αδιαμφισβήτητων στοιχείων", ότι το ουσιαστικό δικαίωμα οδήγησης είχε παύσει να υφίσταται κατά το χρονικό σημείο της ανταλλαγής του εγγράφου άδειας οδήγησης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η αμοιβαία και άνευ διατυπώσεων αναγνώριση την οποία προβλέπει εφαρμόζεται ως προς την άδεια οδήγησης που χορηγείται κατόπιν ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας.

24 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126, «[τ]α κράτη μέλη αναγνωρίζουν αμοιβαία τις άδειες οδήγησης που εκδίδουν».

25 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διάταξη αυτή προβλέπει την αμοιβαία αναγνώριση, άνευ διατυπώσεων, των αδειών οδήγησης τις οποίες χορηγούν τα κράτη μέλη (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, I, C-195/16, EU:C:2017:815, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη δεν διακρίνει αναλόγως του τρόπου χορήγησης της άδειας οδήγησης, ήτοι της χορήγησης κατόπιν επιτυχούς υποβολής στις δοκιμασίες του άρθρου 7 της οδηγίας 2006/126 ή κατόπιν ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης επιβάλλεται και ως προς την άδεια οδήγησης που προκύπτει από μια τέτοια ανταλλαγή, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων τις οποίες προβλέπει η εν λόγω οδηγία.

27 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η αμοιβαία και άνευ διατυπώσεων αναγνώριση την οποία προβλέπει εφαρμόζεται ως προς την άδεια οδήγησης που χορηγείται κατόπιν ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων τις οποίες αυτή προβλέπει.

Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

28 Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να αρνηθεί την αναγνώριση άδειας οδήγησης που προκύπτει από ανταλλαγή δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον λόγο ότι το κράτος μέλος, σε χρόνο προγενέστερο της ανταλλαγής, είχε αφαιρέσει το δικαίωμα οδήγησης από τον κάτοχο της ανταλλαγείσας άδειας.

29 Τα ερωτήματα αυτά υποβάλλονται από το αιτούν δικαστήριο εντός πλαισίου στο οποίο, αφενός, ο Μ. Μ., σε χρόνο προγενέστερο της χορήγησης από τις ολλανδικές αρχές άδειας οδήγησης με τη διαδικασία ανταλλαγής του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126, είχε διαπράξει παράβαση στη Γερμανία που οδήγησε στη λήψη μέτρου ανάκλησης του δικαιώματος οδήγησης, χωρίς όμως η άδεια οδήγησης να επιστραφεί στις γερμανικές αρχές, και, αφετέρου, οι ολλανδικές αρχές, οι οποίες ενημερώθηκαν για το μέτρο ανάκλησης μετά τη χορήγηση της νέας άδειας οδήγησης, διατήρησαν σε ισχύ τη χορηγηθείσα στον Μ. Μ. άδεια οδήγησης.

30 Βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126, σε περίπτωση που ο κάτοχος άδειας οδηγήσεως, της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει και η οποία έχει εκδοθεί από ένα κράτος μέλος, έχει πλέον την κανονική του διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, μπορεί να ζητήσει την ανταλλαγή της άδειάς του με νέα ισοδύναμη.

31 Κατά τη διάταξη αυτή, εναπόκειται συναφώς στο κράτος μέλος που ανταλλάσσει την άδεια να ελέγχει την κατηγορία για την οποία όντως ισχύει η υποβαλλόμενη άδεια. Προς τούτο, το άρθρο 15 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη αλληλοβοηθούνται και ανταλλάσσουν πληροφορίες για τις άδειες που χορηγούν, ανταλλάσσουν, αντικαθιστούν, ανανεώνουν ή αφαιρούν, χρησιμοποιούν δε προς τούτο το ενωσιακό δίκτυο αδειών οδήγησης.

32 Εν προκειμένω, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, στις 14 Νοεμβρίου 2016 οι ολλανδικές αρχές έλεγξαν την ισχύ της άδειας οδήγησης του Μ. Μ. στη βάση δεδομένων του ενωσιακού δικτύου αδειών οδήγησης και στις 17 Νοεμβρίου 2016 χορήγησαν στον Μ. Μ. νέα άδεια οδήγησης.

33 Εφόσον, όπως προκύπτει από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, η κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126 αμοιβαία και άνευ διατυπώσεων αναγνώριση έχει εφαρμογή ως προς την άδεια οδήγησης που χορηγείται από κράτος μέλος κατόπιν ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, τα λοιπά κράτη μέλη δεν μπορούν κατ' αρχήν να ελέγξουν την τήρηση των προβλεπόμενων από την εν λόγω οδηγία προϋποθέσεων χορήγησης. Ειδικότερα, η κατοχή άδειας οδήγησης χορηγηθείσας από κράτος μέλος πρέπει να θεωρείται ως απόδειξη ότι ο κάτοχος της άδειας αυτής πληρούσε τις εν λόγω προϋποθέσεις (πρβλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

34 Ασφαλώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, σε περίπτωση που είναι δυνατό να αποδειχθεί, όχι βάσει πληροφοριών που διαθέτει το κράτος μέλος υποδοχής, αλλά βάσει στοιχείων που αναγράφονται στην ίδια την άδεια οδήγησης ή βάσει άλλων αδιαμφισβήτητων στοιχείων που προέρχονται από το κράτος μέλος έκδοσης, ότι δεν πληρούνταν μια από τις προβλεπόμενες από την οδηγία 2006/126 προϋποθέσεις χορήγησης, το κράτος μέλος υποδοχής, στο έδαφος του οποίου επιβλήθηκε στον κάτοχο της εν λόγω άδειας μέτρο ανάκλησης προηγούμενης άδειας οδήγησης, μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση της άδειας οδήγησης (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 2008, Zerche κ.λπ., C-334/06 έως C-336/06, EU:C:2008:367, σκέψεις 69 και 70, και της 26ης Ιουνίου 2008, Wiedemann και Funk, C-329/06 και C-343/06, EU:C:2008:366, σκέψη 72).

35 Εντούτοις, εν προκειμένω, όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το γεγονός ότι οι γερμανικές αρχές είχαν ήδη αφαιρέσει από τον M. M. το δικαίωμα οδήγησης κατά το χρονικό σημείο αντικατάστασης της άδειας οδήγησης από τις ολλανδικές αρχές δεν προκύπτει ούτε από την ίδια την άδεια οδήγησης ούτε από άλλες πληροφορίες προερχόμενες από το κράτος μέλος έκδοσης.

36 Κατά το γράμμα του άρθρου 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126, «[ένα κράτος μέλος αρνείται να αναγνωρίσει την ισχύ οιασδήποτε άδειας οδηγήσεως χορηγηθείσας από άλλο κράτος μέλος σε πρόσωπο του οποίου η άδεια οδηγήσεως υπόκειται σε περιορισμούς, έχει ανασταλεί ή αφαιρεθεί εντός του πρώτου αυτού κράτους μέλους]».

37 Από τη φράση «αρνείται να αναγνωρίσει» προκύπτει ότι η διάταξη αυτή δεν προβλέπει ευχέρεια, αλλά υποχρέωση (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Απριλίου 2012, Hofmann, C-419/10, EU:C:2012:240, σκέψη 53, και της 21ης Μαΐου 2015, Wittmann, C-339/14, EU:C:2015:333, σκέψη 24).

38 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γράμμα της διατάξεως αυτής επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος, και όχι μόνον στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής, να αρνείται την αναγνώριση της ισχύος άδειας οδήγησης που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 55).

39 Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 επιτρέπει σε κράτος μέλος, το οποίο δεν είναι το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής, να λαμβάνει, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας του και λόγω της επί του εδάφους του παραβατικής συμπεριφοράς του κατόχου άδειας οδήγησης εκδοθείσας σε άλλο κράτος μέλος, μέτρα των οποίων η ισχύς περιορίζεται στο έδαφος αυτό και των οποίων το αποτέλεσμα περιορίζεται στην άρνηση αναγνώρισης, στο έδαφος αυτό, της ισχύος της ως άνω άδειας (πρβλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 60).

40 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 αφορά μέτρα που λαμβάνονται κατ' εφαρμογήν των ποινικών και αστυνομικών διατάξεων κράτους μέλους και τα οποία επηρεάζουν την ισχύ, στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, άδειας οδήγησης εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 61).

41 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επιβολή σε κράτος μέλος της υποχρέωσης να αναγνωρίσει την ισχύ της άδειας οδήγησης που χορηγήθηκε σε ορισμένο πρόσωπο από άλλο κράτος μέλος, μολονότι το πρώτο από τα κράτη μέλη αυτά εξέδωσε κατά του συγκεκριμένου προσώπου μέτρο απαγόρευσης απόκτησης άδειας οδήγησης στο έδαφός του, εξαιτίας πράξεων προγενέστερων της χορήγησης της εν λόγω άδειας από το δεύτερο από τα ως άνω κράτη μέλη, θα είχε ως αποτέλεσμα να παρακινούνται όσοι τελούν παραβάσεις στο έδαφος κράτους μέλους, στους οποίους θα μπορούσε να επιβληθεί ένα τέτοιο μέτρο, να μεταβαίνουν σε άλλο κράτος μέλος για να αποκτήσουν νέα άδεια οδήγησης και να παρακάμπτουν κατ' αυτόν τον τρόπο τις διοικητικές ή ποινικές συνέπειες των εν λόγω παραβάσεων και εν τέλει θα διαρρήγνυε την εμπιστοσύνη στην οποία στηρίζεται το σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης των αδειών οδήγησης (βλ. απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, Wittmann, C-339/14, EU:C:2015:333, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

42 Τα ανωτέρω ισχύουν και στην περίπτωση που η άδεια οδήγησης χορηγήθηκε στο πλαίσιο ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126. Η μη αναγνώριση άδειας οδήγησης που προήλθε από μια τέτοια ανταλλαγή ανταποκρίνεται και στην περίπτωση αυτή στον σκοπό γενικού συμφέροντος της Ένωσης ο οποίος συνίσταται στη βελτίωση της οδικής ασφάλειας (πρβλ. απόφαση της 22ας Μαΐου 2014, Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), και στον οποίο συμβάλλει η οδηγία 2006/126 κατά την αιτιολογική σκέψη της 2 (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, I, C-195/16, EU:C:2017:815, σκέψη 51).

43 Πάντως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 προκειμένου να αρνείται επ' αόριστον να αναγνωρίσει την ισχύ άδειας οδήγησης εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος όταν στον κάτοχο της άδειας αυτής έχει επιβληθεί περιοριστικό μέτρο στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους (απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

44 Όσον αφορά το τι έπεται της επιβολής ενός τέτοιου μέτρου, το Δικαστήριο έκρινε ότι το κράτος μέλος που αρνείται να αναγνωρίσει την ισχύ άδειας οδήγησης υπό τέτοιες περιστάσεις είναι αρμόδιο να καθορίσει τους όρους τους οποίους πρέπει να πληροί ο κάτοχος άδειας οδήγησης για την ανάκτηση του δικαιώματος οδήγησης στο έδαφός του. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι εναπέκειτο στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει μήπως, με την εφαρμογή των δικών του κανόνων, το επίμαχο κράτος μέλος αντιτίθετο, στην πραγματικότητα, επ' αόριστον στην αναγνώριση της ισχύος της εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος άδειας οδήγησης και ότι, στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο έπρεπε να εξακριβώσει μήπως οι όροι τους οποίους έθετε η νομοθεσία του πρώτου από τα κράτη μέλη αυτά, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, υπερέβαιναν τα όρια του κατάλληλου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από την οδηγία 2006/126 σκοπού βελτίωσης της οδικής ασφάλειας (πρβλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Aykul, C-260/13, EU:C:2015:257, σκέψη 84).

45 Πάντως, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης δολίως ή καταχρηστικώς (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2006, Halifax κ.λπ., C-255/02, EU:C:2006:121, σκέψη 68, και της 16ης Οκτωβρίου 2019, Glencore Agriculture Hungary, C-189/18, EU:C:2019:861, σκέψη 34).

46 Η αρχή που εκφράζεται από τη νομολογία αυτή, κατά την οποία η απάτη και η κατάχρηση δικαιώματος απαγορεύονται, συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης την οποία οι πολίτες οφείλουν να τηρούν. Ειδικότερα, η εφαρμογή της κανονιστικής ρύθμισης της Ένωσης δεν μπορεί να εκτείνεται μέχρι τέτοιου σημείου ώστε να καταλαμβάνει πράξεις οι οποίες διενεργούνται με σκοπό τη δόλια ή καταχρηστική κτήση των πλεονεκτημάτων που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2018, Altun κ.λπ., C-359/16, EU:C:2018:63, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)

47 Η διαπίστωση απάτης στηρίζεται ιδίως σε δέσμη συγκλινόντων στοιχείων τα οποία αποδεικνύουν τη συνδρομή ενός αντικειμενικού και ενός υποκειμενικού στοιχείου. Ειδικότερα, όσον αφορά τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, αφενός, το αντικειμενικό στοιχείο συνίσταται στο ότι δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις κατά το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126 για την ανταλλαγή της άδειας οδήγησης. Αφετέρου, το υποκειμενικό στοιχείο συνίσταται στην πρόθεση του ενδιαφερομένου να παρακάμψει ή να αποφύγει την εφαρμογή των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την ανταλλαγή αυτή, προκειμένου να αποκομίσει το εξ αυτής απορρέον πλεονέκτημα (πρβλ. απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 2018, Altun κ.λπ., C-359/16, EU:C:2018:63, σκέψεις 50 έως 52).

48 Επομένως, όταν αποδεικνύεται ότι ορισμένο πρόσωπο πέτυχε δολίως να του χορηγηθεί άδεια οδήγησης στο πλαίσιο ανταλλαγής του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126, το πρόσωπο αυτό ουδέποτε μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση, σε κράτος μέλος, της κατ' αυτόν τον τρόπο κτηθείσας άδειας οδήγησης.

49 Εν προκειμένω, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά τα οποία εκθέτει το αιτούν δικαστήριο και τα οποία υπενθυμίζονται στις σκέψεις 12 έως 15 της παρούσας αποφάσεως, ο Μ. Μ. ενημερώθηκε, στις 20 Σεπτεμβρίου 2016, για την πρόθεση των γερμανικών αρχών να του αφαιρέσουν το δικαίωμα οδήγησης. Κατόπιν της κοινοποιήσεως αυτής, ο Μ. Μ. δήλωσε ότι εγκατέλειπε το γερμανικό έδαφος και στις 13 Οκτωβρίου 2016 προέβη σε δήλωση κατοικίας στις Κάτω Χώρες, όπου και ζήτησε, την 1η Νοεμβρίου 2016, την ανταλλαγή της γερμανικής άδειας οδήγησης με ολλανδική άδεια οδήγησης, η οποία του χορηγήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2016.

50 Από τα στοιχεία αυτά καθώς και από τις γραπτές απαντήσεις της Γερμανικής και της Ολλανδικής Κυβερνήσεως στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο Μ. Μ. δεν αναφέρθηκε, κατά τη διεξαχθείσα ενώπιον των ολλανδικών αρχών διαδικασία, στην πρόθεση των γερμανικών αρχών να του αφαιρέσουν την άδεια οδήγησης, η οποία ωστόσο του είχε γνωστοποιηθεί, και ότι ο ενδιαφερόμενος δεν ενημέρωσε ούτε αργότερα τις ολλανδικές αρχές για το γεγονός ότι στις 12 Νοεμβρίου 2016 του είχε κοινοποιηθεί απόφαση περί αφαιρέσεως του δικαιώματος οδήγησης, ενώ οι αρχές αυτές δεν είχαν ακόμη λάβει θέση επί του αιτήματός του περί ανταλλαγής άδειας.

51 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, κατόπιν επαληθεύσεως των πληροφοριών που παρατίθενται στην προηγούμενη σκέψη, αν η συμπεριφορά που επέδειξε ο Μ. Μ., αποσκοπώντας στην απόκτηση νέας άδειας οδήγησης μέσω ανταλλαγής της άδειάς του σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126, κατά το διάστημα μεταξύ του οδικού ελέγχου στον οποίον υποβλήθηκε στις 9 Ιουνίου 2016 και της χορήγησης της νέας άδειας οδήγησης στις 17 Νοεμβρίου 2016, συνιστά καταχρηστική ή δόλια συμπεριφορά. Εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, πρέπει να θεωρηθεί ότι η απόφαση περί μη αναγνωρίσεως της άδειάς του οδήγησης είναι οριστική.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να αρνηθεί την αναγνώριση άδειας οδήγησης ανταλλαγείσας δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον λόγο ότι το κράτος μέλος, σε χρόνο προγενέστερο της ανταλλαγής, είχε αφαιρέσει το δικαίωμα οδήγησης από τον κάτοχο της άδειας.

Επί των δικαστικών εξόδων

53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2006/126/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2006, για την άδεια οδήγησης, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η αμοιβαία και άνευ διατυπώσεων αναγνώριση την οποία προβλέπει εφαρμόζεται ως προς την άδεια οδήγησης που χορηγείται κατόπιν ανταλλαγής δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων τις οποίες αυτή προβλέπει.**

2) **Το άρθρο 11, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2006/126 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει σε κράτος μέλος να αρνηθεί την αναγνώριση άδειας οδήγησης ανταλλαγείσας δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας για τον λόγο ότι το κράτος μέλος, σε χρόνο προγενέστερο της ανταλλαγής, είχε αφαιρέσει το δικαίωμα οδήγησης από τον κάτοχο της άδειας.**

(υπογραφές)